

Vergaderjaar 2024–2025

29 398

Maatregelen verkeersveiligheid

Nr. 1135

BRIEF VAN DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 november 2024

Inleiding

In 2020 en 2021 was het CBR bijna 5 maanden gesloten wegens de COVID-19 maatregelen die toentertijd van kracht waren. Halverwege 2021 leidde dit tot een achterstand van bijna 800.000 examens waarvan 12.000 rijtesten, 456.400 theorie- en 305.300 praktijkexamens. In de meest recente kwartaalrapportage over de examenafname meldt het CBR de laatste resultaten van de inhaalslag. Bij de rijtesten is de inhaalslag in september 2021 al afgerond. Voor wat betreft de theorie-examens bereikte het CBR eind 2022 het moment waarop deze weer volledig binnen de «key performance indicator» (kpi) van 4 weken konden worden gereserveerd. Gegeven het 1-op-1 karakter van de praktijkexamens is het inhalen daarvan het meest hardnekkig (max. 10 examens per werkdag per examinerator). De gemiddelde reserveringstermijn bereikte op het hoogtepunt 22 weken en is inmiddels teruggebracht naar gemiddeld 8 weken (stand eind oktober 2024).

In deze brief worden de resultaten die het CBR presenteert in haar laatste kwartaalrapportage over de examenafname met uw kamer gedeeld. Tevens wordt u geïnformeerd over de ontwikkelingen ten aanzien van de rijbewijsomwisseling van expats buiten de EU (motie Heutink en Vedder (Kamerstuk 29 398, nr. 1128) en de proef met betrekking tot betekenen van ongeldige rijbewijzen door het CBR. Ook volgt er een reactie op de motie El Abassi inzake de kosten van het behalen van het rijbewijs (Kamerstuk 29 398, nr. 1118).

Reserveringstermijnen praktijkexamens voor de auto

Met de brief van 23 oktober jongstleden¹ over de reactie van de Koepel Rijopleiding en Verkeerseducatie (KRV) op de petitie van Klankbordgroep Rij-instructie van 16 augustus 2024, is uw kamer geïnformeerd over de reserveringstermijnen bij het CBR. Zoals reeds vermeld zijn de reserveringstermijnen voor de praktijkexamens voor de auto (Rijbewijs B) vanwege de coronalockdowns opgelopen. Als gevolg van de lockdowns konden vanaf 2020 ruim 300.000 praktijkexamenmomenten niet doorgaan. Vanaf het moment dat de praktijkexamens weer waren toegestaan, levert het CBR een forse inspanning om de reserveringstermijnen terug te brengen op het niveau van de afgesproken kpi van 7 weken. De gemiddelde reserveringstermijnen zijn inmiddels ook substantieel gedaald en op veel examenlocaties op of onder de kpi van 7 weken. Echter, de verschillen tussen locaties zijn groot en met name in de randstad zijn de reserveringstermijnen nog niet op het gewenste niveau. Landelijk variëren de reserveringstermijnen van 1 tot 22 weken.

Het wegwerken van de achterstand vergt een lange adem en gaat stap voor stap. Het werven en opleiden van nieuwe examinatoren is daarbij het belangrijkste instrument om de capaciteit van examenplekken uit te breiden. De krappe arbeidsmarkt speelt het CBR daarbij parten. Hierdoor is sprake van een grote uitdaging voor het CBR om nieuwe examinatoren te werven en zittende examinatoren vast te houden. Ook in andere sectoren is sprake van forse uitdagingen vanwege een krappe arbeidsmarkt.

Het CBR zet sinds 2021 volop in op het werven en opleiden van nieuwe examinatoren. Inmiddels zijn 180 nieuwe examinatoren geworven, opgeleid en aan het werk. Het CBR blijft daarmee onverkort doorgaan. Een klas met 25 examinatoren in opleiding is op 1 september 2024 gestart en in oktober 2024 is een klas met 21 examinatoren in opleiding gestart. Voor volgend jaar zijn 4 opleidingsklassen ingepland met in totaal 84 examinatoren in opleiding. Daarnaast wordt overgewerkt en aan gepensioneerde examinatoren wordt gevraagd om langer door te werken. Naast het reguliere overwerk worden in het najaar, net zoals dit voorjaar, een aantal «Super Saturdays» georganiseerd. Op vrijwel alle examenlocaties worden dan op zaterdag examens afgenomen. Hier mogen alleen leerlingen van rij scholen aan meedoen met een gemiddeld slagingspercentage van 40% of hoger.

Een ander belangrijk instrument om de reserveringstermijnen te dempen is een stijging van de slagingspercentages. Een stijging van het percentage met 1% komt overeen met afname van 8.000 praktijkexamens op jaarbasis en betekent een kleine week demping van de reserveringstermijnen. Ondanks het verzoek van het CBR aan de branche om leerlingen pas op examen te laten komen als zij ook echt examengereed zijn, ziet het CBR nauwelijks een stijging van het slagingspercentage. Voor de COVID-19-lockdowns bedroeg dit percentage 50,4%, eind september van dit jaar was dit 50,8%. Van de circa 6.500 rij scholen in Nederland die B-examens bij het CBR reserveren hebben er bijna 1.200 een slagingspercentage onder 30%. Daarnaast worden er jaarlijks zo'n 2.500 examens afgebroken omdat de leerling niet beschikt over de basisvaardigheden om een auto te besturen en daarmee zichzelf, de examinator en het overige verkeer in gevaar brengt. Tot slot vinden jaarlijks gemiddeld circa 18.000 examens geen doorgang omdat de leerling niet komt opdagen, geen geldig identiteitsbewijs kan tonen of er mankementen zijn aan de auto.

¹ Kamerstuk 29 398, nr. 1130

In aanvulling op het bovenstaande biedt het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) hierbij de CBR kwartaalrapportage «corona-inhaalslag examens» derde kwartaal 2024 van 16 oktober 2024 aan, zoals toegezegd met de Kamerbrief van 23 maart 2021² (bijlage 1). Tevens is de aanbestedingsbrief van het CBR van 16 oktober 2024 (bijlage 2) bijgevoegd.

Prognose CBR reserveringstermijnen

De huidige reserveringstermijnen zijn vrijwel conform de prognose die eerder dit jaar door het CBR is opgesteld. Deze prognose stelt dat de gemiddelde reserveringstermijnen rond de kpi van 7 weken liggen aan het einde van 2024. De vraag naar examens blijft hoog. De verwachting is dat de gemiddelde reserveringstermijnen in de laatste maanden van dit jaar verder zullen dalen richting de reguliere niveaus, dat wil zeggen rond kpi. Alles overziend zien het CBR en het ministerie geen aanleiding om één van de tijdelijke noodmaatregelen in te zetten. De ontwikkelingen van de reserveringstermijnen worden continu gemonitord. Zoals afgesproken ontvangt u hierover eens per kwartaal een rapportage. De volgende rapportage ontvangt u begin 2025.

Omwisseling van rijbewijzen door expats van buiten de EU

De motie Heutink en Vedder³ die is aangenomen bij het tweeminuten-debat verkeersveiligheid van 11 september 2024 verzoekt de regering om te onderzoeken uit welke landen de expats komen die op basis van de 30%-regeling een Nederlands rijbewijs krijgen, of deze landen daar geschikt voor zijn en of de kennis om aan het verkeer deel te nemen voldoende aanwezig is. Naar aanleiding van deze motie analyseert de RDW op dit moment de achtergrond van de forse toename in de aantallen omwisselingen op grond van deze regeling die de afgelopen jaren is waargenomen. De verkeersveiligheidsaspecten van deze regeling zijn eerder onderzocht. De eindrapportage *Kennismigrantenregeling en risico's voor de verkeersveiligheid* is eind 2022 met de Kamer gedeeld⁴. Naar aanleiding van de motie wordt nu aanvullend onderzoek voorbereid naar de concrete verkeerskennis en -vaardigheden bij de betrokken groep. De Kamer zal in het voorjaar van 2025 over de voortgang worden bericht. De uitwerking van deze motie gebeurt in nauwe afstemming met het Ministerie van Economische Zaken (EZ); de omwisselingsregeling maakt immers deel uit van een pakket van maatregelen, zoals belastingvoordeel voor deze groep. Het doel van de regeling is hetzelfde als dat van de fiscale faciliteiten voor expats, namelijk het vergemakkelijken van het aantrekken van hoogopgeleide werknemers door Nederlandse bedrijven en (kennis)instellingen.

Betekenen van ongeldige rijbewijzen door het CBR

In de Kamerbrief van 23 mei 2024⁵ over de stand van zaken van de verkeersveiligheid is de Kamer geïnformeerd over de eerste resultaten van de proef met het in persoon betekenen van een schorsing of intrekking van het rijbewijs door het CBR. Dit betekenen het in persoon uitreiken van een brief op het huisadres door de Interdepartementale Post en Koeriersdienst (IPKD) maakt het openbaar ministerie (OM) aanzienlijk succesvoller in het realiseren van een veroordeling van de «doorrijders»

² Kamerstukken 29 398, nr. 909.

³ Kamerstukken 29 398, nr. 1128

⁴ Kamerstukken 29 389, nr. 1033

⁵ Kamerstukken 29 398, nr. 1109

die ondanks het ongeldige rijbewijs de weg blijven opgaan. De aanvullende proefperiode heeft aangegeven dat er een duidelijke ingroei zit in het aantal veroordelingen dat het OM op grond van de nieuwe maatregelen heeft weten te realiseren. Naar aanleiding van deze resultaten is na een overleg met de Minister van Justitie en Veiligheid geconstateerd dat het van belang is dat de pilot gecontinueerd wordt. Daarom is vanuit lenW besloten om te bezien of voor de jaren 2026 en verder of de kosten van het betekenen via de tariefsystematiek van het CBR ten laste van de betrokken rijbewijshouders kunnen worden gebracht.

Afhandeling motie ten aanzien van de kosten van het rijbewijs

Op 11 september 2024 is een motie ingediend door Kamerlid el Abassi⁶. Naar aanleiding van de motie wordt hieronder ingegaan op de verschillende oorzaken van de kostenstijging, en de mogelijkheden om deze kosten te verlagen.

Stijgingen in de kosten van het rijbewijs: oorzaken en overzicht

Volgens een op de website van het CBR gepubliceerd onderzoek onder examenkandidaten (november 2023)⁷ zijn de totale gemiddelde kosten voor het halen van een rijbewijs € 3.125.

- Het grootste deel van de kosten voor het behalen van een rijbewijs is rijlessen: 80% van de leerlingen betaalt tussen de € 45 en € 65 per les en heeft ongeveer 42 lessen nodig. Gemiddeld is men hier € 2.315 aan kwijt.
- Het theorie-examen kost € 48. Gemiddeld is een leerling ongeveer € 125 aan het theorie-examen kwijt, omdat veel leerlingen meerdere pogingen nodig hebben om te slagen. De kosten zijn dus aanzienlijk lager als een leerling goed is voorbereid, en in één keer slaagt.
- Het praktijkexamen voor de auto kost € 136,50. Rijscholen brengen daar over het algemeen nog een aanvullend tarief voor in rekening voor het uur dat zij kwijt zijn voor het examen en vaak voor een laatste rijles op de examendag. Met een slagingspercentage van rond 50% voor het praktijkexamen, komen leerlingen gemiddeld zo'n twee keer op examen bij het CBR. De gemiddelde kosten voor het praktijkexamen komen daarmee op € 505. Ook hier geldt vanzelfsprekend dat de kosten substantieel lager zijn als de leerling in één keer slaagt.
- Verder kiest 40% van de leerlingen voor een tussentijdse toets. Samen met de gezondheidsverklaring, pasfoto's en het aanvragen van het rijbewijs komt dit gemiddeld op € 175⁸.

Uit een onderzoek⁹ onder ruim 1.500 rijscholen blijkt dat een rijles in 2023 gemiddeld € 55,14 per uur kost. Dit komt overeen met de resultaten van het onderzoek van het CBR. Volgens dit onderzoek variëren de tarieven van € 35 tot boven de € 80 per uur. Jaarlijks onderzoek van het CBS laat een duidelijke stijging zien. Onderstaande tabel toont de stijging voor verschillende onderdelen van de rijopleiding en rijexamens.

Tabel 1 Kosten rijopleiding en rijexamens op basis van CBR jaarverslag van 2021 en 2023 en CBS onderzoek

Onderdeel kosten	Kosten in 2021 (€)	Kosten in 2023 (€)	Stijging (€)	Stijging (%)
Rijles per uur (gemiddeld)	47,30	55,14	7,84	16,6
Theorie – examen	37	41	4	10,8

⁶ Kamerstukken 29 398, nr. 1118

⁷ Wat kost het halen van een autorijbewijs? – CBR

⁸ CBR Rijbewijstips | Zet vooraf de kosten voor je rijbewijs op een rij.

⁹ Rijscholen in Nederland: prijzen, slagingspercentages en regionale verschillen (autotrack.nl)

Onderdeel kosten	Kosten in 2021 (€)	Kosten in 2023 (€)	Stijging (€)	Stijging (%)
Praktijk – examen	120	125,75	5,75	4,8
Tussentijdse toets	120	125,75	5,75	4,8

De stijging van de kosten voor rijlessen tussen 2021 en 2023 (16,6%) is vergelijkbaar met de inflatie over deze periode (17,3%¹⁰). Rijninstructeurs hebben te maken met stijgende lonen en kosten voor de auto, zoals verzekeringen, brandstof en onderhoud. Om kostendekkend te blijven en te kunnen voorzien in het levensonderhoud verwerken rijninstructeurs deze kosten in hun lesprijs. In de periode 2021–2023 zijn de tarieven bij het CBR minder hard gestegen dan de inflatie over deze periode.

Het CBR stelt jaarlijks de tarieven vast en houdt hiermee rekening met de inflatie (consumentenprijsindex over de periode augustus tot en met juli). In 2024 was er vanwege de hoge inflatie van 8,5% een tariefstijging van eveneens 8,5% nodig. De theorie-examens hadden te maken met een hogere stijging van de tarieven dan de inflatie om de opgelopen kosten voor fraudebeheersing (bescherming vragenbanken, inzet handscanners en andere technische maatregelen) te compenseren. Voor 2025 worden de tarieven van het CBR met 1,5% verhoogd, ten opzichte van een Consumenten Prijs Index (CPI) van 2,3%, de tarieven stijgen dus wederom minder dan de inflatie.

Betere slagingspercentages bij rij scholen met hogere uurtarieven

Het blijkt dat rij scholen met hogere uurtarieven vaak hogere slagingspercentages hebben¹¹. Rij scholen met een uurtarief van € 50 of minder hebben een slagingspercentage dat 20,1% lager is dan dat van rij scholen met tarieven boven de € 60 per uur. Bij budgetrij scholen met een tarief van € 40 of minder is dit verschil zelfs nog groter. Daarmee kan het voordeliger zijn om voor een rij school met hogere tarieven te gaan dan voor een rij school met lagere tarieven, als de leerling daarmee minder rijlessen en examens nodig heeft om zijn of haar rijbewijs te halen. Het Ministerie van IenW raadt kandidaten aan om altijd gebruik te maken van de rij schoolzoeker op CBR.nl om zo een opleider te kunnen kiezen met een hoog slagingspercentage.

Van Rijles naar Rijonderwijs

Het Ministerie van IenW is op initiatief van de branche (de alliantie Samen Sterk) gestart met het programma «Van rijles naar rijonderwijs» met als doel de kwaliteit van de rijopleidingen te verbeteren. Het advies Roemer «Van rijles naar rijonderwijs» dat in 2021 aan de Kamer is aangeboden geeft daar goede aanknopingspunten voor¹². In de uitwerking van het advies wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met de betaalbaarheid van het rijonderwijs. Met het verhogen van de kwaliteit van rijopleidingen kan wel een (beperkte) stijging van de kosten van rijlessen ontstaan. Momenteel wordt onderzocht hoe de gemiddelde kosten voor leerlingen zo gelijk mogelijk kunnen blijven.

¹⁰ Consumentenprijzen | CBS

¹¹ Rij scholen in Nederland: prijzen, slagingspercentages en regionale verschillen (autotrack.nl)

¹² Kamerstukken 29 398, nr. 917

Kosten rijbewijs onder invloed van marktwerking (vrije markt)

Het Ministerie van IenW ziet voor nu geen mogelijkheden om de kosten voor rijlessen en -examens te verlagen. Dit komt vooral door de dynamiek van de vrije markt. Rijscholen moeten in een competitieve omgeving hun tarieven kunnen afstemmen op de kosten die zij maken. Ook moeten zij een eerlijk inkomen krijgen en behouden. Het advies «Van rijles naar rijonderwijs» geeft aan dat de gemiddelde lesprijs in 2021 van € 42 per uur inclusief btw te laag is voor een rijinstructeur om een modaal inkomen te verdienen. Het Ministerie van IenW vindt het belangrijk dat instructeurs eerlijk worden beloond omdat dit niet alleen bijdraagt aan hun motivatie, maar ook de kwaliteit van het rijonderwijs bevordert. Beter rijonderwijs draagt bij aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en zorgt voor hogere slagingspercentages op de theorie- en praktijkexamens.

Kosten rijbewijskeuringen voor senioren (75 jaar en ouder)

De kosten voor een rijbewijs raken niet alleen nieuwe bestuurders, maar ook senioren die hun rijbewijs willen behouden. Voor mensen van 75 jaar en ouder is een medische keuring nodig om hun rijbewijs te verlengen. Voor mensen met een rijbewijsbeperking vanwege medische redenen kunnen ook nog andere kosten voor een keuring ontstaan. De kosten voor deze 75+ keuring bestaan uit de volgende elementen:

Kosten Gezondheidsverklaring

Iedereen die bij het CBR een aanvraag indient voor het beoordelen van de rijgeschiktheid moet een Gezondheidsverklaring (GV) indienen. De kosten voor deze GV waren € 41,00 in 2023 (in 2021 was dit € 39,30). Met een stijging van 4,3% zijn de kosten van de gezondheidsverklaring substantieel minder gestegen dan de inflatie van 17,3% over deze periode.

Kosten ouderenkeuring (75+ keuring)

De Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) stelt de tarieven voor rijbewijskeuringen vast en bepaalt hiermee hoeveel een rijbewijskeuring door een huisarts of medisch specialist maximaal mag kosten. Uit de informatie op de website van de NZa blijkt dat keurend artsen in 2024 maximaal € 130,20 in rekening mogen brengen voor het schrijven van het verslag en het uitvoeren van een keuring die 15 minuten duurt (in 2021 was dit € 111,49). De keuring moet voldoen aan de eisen van de NZa. In de praktijk blijkt dat keurend artsen voor de 75+ keuringen lagere tarieven hanteren dan dit toegestane maximum. Zo worden 75+ keuringen doorgaans aangeboden voor bedragen die liggen tussen de € 35 en € 70 (inclusief BTW). De indruk is dat de door artsen in rekening gebrachte kosten voor deze keuringen de afgelopen jaren onveranderd zijn.

Afsluiting

Met inachtneming van bovenstaande toont het CBR een goede ontwikkeling. IenW heeft vertrouwen dat de reserveringstermijnen eind dit jaar weer rond kpi liggen. En de motie van el Abassi over kostenstijging rijbewijs is met deze brief afgedaan.

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
B. Madlener